

*Soovime kõigile
imelist suve!*

**Meie meeskond on paremas koosseisus kui
kunagi varem!**

TOIMETAJA VEERG

Tere Kaisa!

Meie tiimiga liitus loomaarst Kaisa Kask, kes on spetsialiseerunud suurloomadele. Kaisa tegeleb peamiselt veiste ravimisega, kuid suurt huvi pakub ka hobumediitsiin.

*Triin Visamaa
kuukirja toimetaja*

Mis on gangreenne mastiit?

Kaisa Kask, suurloomaarst

Gangreenne mastiit on majaduslikult kõige kahjulikum, nõudes suuri ravikulusid, lõppedes udaraveerandi amputeerimisega või koguni lehma surmaga.

Seda võivad põhjustada erinevad bakterite perekonnad nagu *Staphylococcus spp.*, *Bacillus spp.*, *Clostridium spp.*, *Escherichia coli* jt, leiduda võib ka seeni ja roisubaktereid. Gangreenne mastiidi korral põhjustab kudede kärbumist trombooside ladestumine veenidesse, mis omakorda põhjustavad udaras lokaalse turse ja ülekoormuse. Sellise reaktsiooni põhjustajaks on peamiselt *Staphylococcus aureus* ning saadud tokseemia on tingitud bakteriaalsete toksiinide eraldumisest ja kudede hävinemisest. Lisaks põhjustavad *Escherichia coli* ja *Clostridium spp.* tõsisemaid kudede kahjustusi ja gaaside tootmist.

Gangreenne mastiit võib tekkida pärast rasket poegimist, raske kliinilise mastiidi või trauma tagajärjel, mil immuunsus on nõrgenenud.

Kliinilised tunnused tekivad väga kiiresti, umbes 12-24h jooksul. Üldjuhtudel tekib kõrge palavik, isutus, kõhnumine, dehüdratatsioon, depressioon, vatsa atoonia, üle keha värisemine, nõrkus, ebakindel kõnnak või jääb loom üldsegi lamama.

Udara nisa(d) ja/või veerand(id) muutuvad sinakas-mustaks, tursuvad, on tihked ja valulikum katsumisel, sisaldavad gaasi. Kuigi protsess on väga valulik võib nakatunud osa (nisa) olla külm ja valututu. Veerandi lüpsmisel tuleb punakas-pruuni roisuhaisulist vedeliku ning eritub ka gaasi.

Diagnoosimine toimub laboritulemuste ja kliinilise pildi alusel.

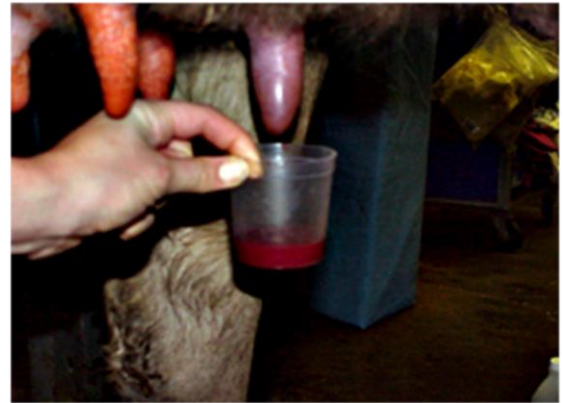
Ravi sõltub protsessi kulust, kuid enamasti lõppeb see gangreense udaraveerandi amputatsiooniga. Lehma üldseisundi parandamiseks kasutatakse vedelik-teraapiat, valuvaigistavaid preparaate ning peamiselt kiiret ja agressiivset antibiootilist ravi. Lisaks aitab ravile kaasa ka mugav ja puhas keskkond, võimalusel tuleks loom eraldada teistest.

Ennetamiseks on **oluline tagada lehmale puhas ja kuiv keskkond. Asete ja lüpsiseadmete desinfitseerimine** on olulisel kohal. Sööda lehma **tasakaalustatud ratsiooniga** ja seeläbi hoia lehma **immuunsus tugevana**.

Kasutatud allikad:

Gangrenous Mastitis in Cows: Pathological, Microbiological and Surgicotherapeutical Investigation;
Islam M. N., Hoque M. F., Rima U. K., jt; 2008

Veterinary Medicine A textbook of the diseases of cattle, horses, sheep, pigs and goats 10th edition; O. M. Radostits, C.C.Gay, K. W. Hinchcliff, P. D. Constable; 2006; lk 699-700

Staphylococcus aureus poolt põhjustatud gangreenne mastiit.

Foto: <http://cal.vet.upenn.edu/projects/fieldservice/images/mastitis/gangsm.jpg>

Udara veerandi värvumine sinakaks.

Foto: <https://www.cvmb.colostate.edu/ilm/proinfo/necropsy/images/gmastitis3.jpg>

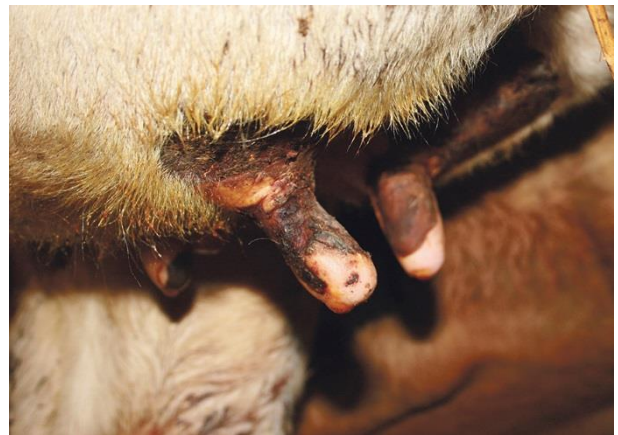
Mullikate nisade nekroos

Kaisa Kask, suurloomaarst

Mullikatel võib samuti esineda tõsiseid udara infektsioone, näiteks isheemiline nisade nekroos (ITN), mis põhjustab nisade liigset lakkumist ja sellest tingitud tõsise ärrituse tõttu nisade ära kukkumist. Esmakordselt kirjeldati haigust 2004. aastal ja seda esineb mitmel pool üle maailma. Ligikaudu 80-95% juhtumitest on esinenud värskest poeginud mullikatel, lehmadel harvem. Haigestumus on suhteliselt kõrge ja prakeeritakse ligikaudu 20% mullikatest karjas.

Haigus võib areneda herne suurusest kahjustusest ja levida üle nelja veerandi 12-24h tunni jooksul. Protsessi kulg on nii valulik ja on tähele pandud, et osad mullikad närivad nisad otsast. Haiguse tekitajaks peetakse sama bakterit, mida leidub ka digitaalse dermatiidi kahjustustes, kuid hetkel ei osata veel öelda, kas Treponemad on primaarsed või sekundaarsed põhjustajad.

Haigus on resistentne mitmesuguse ravi vastu, erinevate udara salvide, tõrva, joodilahuste, spreide, antibiootikumide, süstitavate steroidide jms. Tervistumise prognoos on kehv, diagnoosida tuleb võimalikult varakult, seda 24h jooksul. Haiguse kulu leevendamiseks võib manustada mittesteroidseid põletikuvastaseid ravimeid, määrada salvidega ja manustada vasodilaatoreid (tõstavad verevoolu, et lõõgastada silelihaste rakke).

Mullikate nisade nekroos.

Foto: <https://www.fginsight.com/news/cases-of-ischaemic-teat-necrosis-rising-5978>

Kasutatud kirjandus:

Help Needed to Solve Teat Removing Condition. 2015. <http://www.thecattlesite.com/news/47969/help-needed-to-solve-teat-removing-condition/>

Vets ask for farmers' help with distressing teat condition. M. Priestley. 2016.

<http://www.fwi.co.uk/livestock/vets-ask-for-farmers-help-with-distressing-teat-condition.htm>

Lugeja küsib:

Vasikas köhib, mida teha?

Vastab loomaarst Kaisa Kask

Vasikate hingamisteede haigusi võivad põhjustada nii viirused, bakterid, aga ka hallitus ja tolm. Vasikas sünnib siia ilma "puhta lehena". Selleks, et omale immuunsust saada, peab vasikas nii kiiresti kui võimalik, seda 1h jooksul, saama kvaliteetset ternespiima.

Vasika tervena püsimiseks on olulisel kohal:

- ◆ Õiges koguses piimajoogi saamine jootmiskordade ajal
- ◆ Puhas piimajoogi jootmisnõu
- ◆ Pestud ja desinfitseeritud boks/aedik koos rikkaliku kuiva allapanuga
- ◆ Puhas joogivesi ja starter
- ◆ Kvaliteetse piimapulbri jootmine ammevasikatele veega õiges vahekorras ja koguses
- ◆ Korralik vasikatele mõeldud hallitusvaba hein
- ◆ Stressi tekitavate olukordade vältimine

Tähtis on ka vasikate pidamiskoha kliima:

- ◆ Temperatuurivahemik võiks olla 5-15 °C
- ◆ Õhu liikumise kiirus loomade läheduses peaks olema alla 0,2 m/s
- ◆ Õhu liikumine võiks toimuda vastuvõtlikumatest nn tugevamate loomade suunas
- ◆ Madal õhuniiskus
- ◆ Ventilatsioon, et toimuks õhuringlus ja seeläbi õhk püsiks värskena

Vasikaid peab igapäevaselt jälgima, et tuvastada haigeid. Haiged vasikad tuleb eraldada teistest, et vähendada teiste vasikate nakatumist ja selleks, et saaks haige vasikaga individuaalselt tegeleda. Kui täheldatakse vasikal köhimist, nina- või silmanõret, loidust, kõrget kehatemperatuuri või muud ebatavalist, siis tuleks konsulteerida oma loomaarstiga.

Terved vasikad kuival allapanul.

Foto: Krista Tõnuri